

ЕФЕКТИВНИЙ РОЗИТОК ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Безпека навколишнього природного середовища у сфері сільськогосподарського виробництва пов'язана із збалансованим розвитком соціальних та еколого-економічних відносин. Наразі постає проблема узгодження інтересів щодо підвищення суспільного добробуту, економічної ефективності господарювання та техногенної безпеки природокористування, яке можливе за умови забезпечення використання у сільгоспвиробництві економічно вигідних та найбільш екологічно безпечних технологій.

Питання екологічної безпеки продуктів споживання є одними з ключових, які постають перед світовою економікою. Не є виключенням і економіка України, так як вона має великий природно-ресурсний потенціал актуальним є питання виробництва саме органічної сільськогосподарської продукції. Сільськогосподарські підприємства України виготовляють продукцію, яка має нижчу собівартість та мало чим відрізняється за смаковими якостями від товарів, що виготовлені із натуральних продуктів. Проте особливістю органічної продукції є те, що вона безпечна для людського організму.

Найбільш перспективним сегментом західноєвропейського агропромислового ринку є ринок екологічно чистих продуктів харчування. Розвиток органічного землеробства у світі являється стимулом до вирощування екологічно чистої продукції українськими сільськогосподарськими товаровиробниками.

Органічними або екологічно чистими вважаються продукти, виготовлені з дотриманням визначених екологічних стандартів на всіх технологічних та реалізаційних етапах. Для цього повністю відмовляються від ароматизаторів, барвників, консервантів та генетично модифікованих організмів. Заборонено рафінування, мінералізація та інші технологічні операції, які зменшують поживні властивості продукту. До того ж матеріали для упакування екологічно чистого продукту виготовляються з натуральної сировини.

На сьогодні в Україні є унікальна можливість не тільки заявити міжнародній спільноті про наміри налагодити виробництво екологічно чистої продукції, а й здійснити це на практиці, створивши пільгові умови для "екофермерів", побудувавши відповідні структури із сертифікації екопродукції. Порівняно з традиційним продовольством екологічно чиста продукція має ряд переваг (рис. 1).

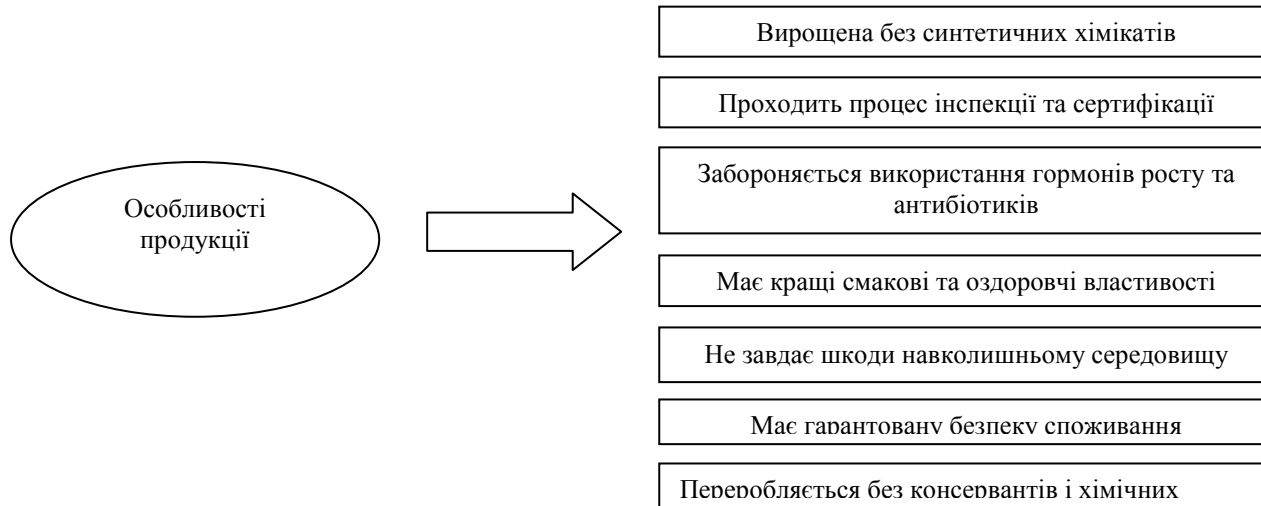

Рис. 1. Перспективні аргументи позиціонування органічної продукції

Відповідно до ст. 56 Угоди про Асоціацію Україна має поступово впроваджувати Європейські стандарти. Рівень їх гармонізації у нас є недостатнім і складає: в сільському господарстві 64% (із 90 стандартів ЄС впроваджено 58), харчовій промисловості – 40% (із 157 лише 63).

Одним з найактуальніших інноваційних напрямів функціонування аграрного сектора економіки України в умовах євроінтеграційних перспектив є виробництво органічної сільськогосподарської продукції, попит на яку стабільно зростає у світі.

Попит на органічну продукцію в основному формується у країнах, які досягли певного рівня економічного розвитку і де утворився прошарок населення, яке не тільки вірить у корисність такого продовольства для людського організму, але й здатне платити вищу ціну за його екологічну чистоту. Відповідно, найрозвиненішими є ринки органічних продуктів країн Північної Америки і Західної Європи.

Україна, маючи значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту, споживання на внутрішньому ринку, досягла певних результатів щодо розвитку власного

органічного виробництва. Так, площа сертифікованих сільськогосподарських угідь в Україні, задіяних під вирощування різноманітної органічної продукції, складає більше чверті мільйона гектарів, а наша держава займає почесне двадцять перше місце світових країн-лідерів органічного руху. Частка сертифікованих органічних площ серед загального об'єму сільськогосподарських угідь України складає майже 0,7% (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка показників, які характеризують розвиток органічного виробництва в Україні

Показники	Роки						
	2002	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Площа сільськогосподарських угідь, тис. га	41800,4	41722,2	41625,8	41596,4	41576,0	41557,6	41536,3
Загальна площа органічних с.-г. угідь, га	164449	241980	269984	270193	270226	270320	272850
Частка площі органічних с.-г. угідь, % загальної площі сільськогосподарських угідь	0,39	0,58	0,65	0,65	0,65	0,65	0,66
Темпи приросту загальної площі органічних с.-г. угідь	-	1,008	1,080	1,000	0,999	1,000	1,009
Кількість господарств, шт	31	72	118	121	142	155	164
Темпи приросту кількості господарств	-	1,028	1,282	1,025	1,173	1,091	1,058

Щодо України, то вона має потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, реалізації її на експорт та внутрішнього споживання. З'являється попит на екологічно чисту продукцію у населення, але ринок органічних продуктів харчування ще тільки починає формуватися. Все ще відсутнє виробництво згідно з органічними стандартами тваринницької продукції. Переробка органічної продукції та виробництво органічних продуктів харчування також знаходяться на початковій стадії розвитку. Відсутність національного органу сертифікації, маркетингового досвіду реалізації органічної продукції, високі ціни на неї, недостатня обізнаність споживачів, обмеженість товарного асортименту стримують розвиток пропозиції такої продукції з боку вітчизняних виробників. Розвиток органічного сільського господарства буде сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного стану в Україні, комплексному розвитку сільської місцевості, поліпшенню здоров'я населення та стати одним із факторів посилення економічних зв'язків з країнами ЄС.

Органічне сільське господарство ґрунтується на принципах, які є основою для його розвитку. Вони відображають ті можливості, які органічне сільське господарство може дати світу та бачення шляхів поліпшення сільського господарства в глобальному масштабі. Отже, це:

- принципи здоров'я – органічне сільське господарство повинне підтримувати та поліпшувати здоров'я ґрунту, рослини, тварини, людини та планети як єдиного й неподільного цілого;
- принципи екології – органічне сільське господарство має ґрунтуватися на принципах природних екологічних систем і циклів, працюючи, співіснуючи з ними та підтримуючи їх;
- принципи справедливості – органічне сільське господарство має базуватися на відносинах, що гарантують справедливість з урахуванням інтересів на-вколишнього середовища та життєвих можливостей;
- принципи турботи – управління органічним сільським господарством повинне мати попереджувальний і відповідальний характер для захисту здоров'я й добробуту як нинішніх і майбутніх поколінь, так і довкілля. Ці принципи повинні використовуватися як єдине ціле.

Починаючи з січня 2014 р., в Україні вступив у дію підписаний 03 жовтня 2013 р. Закон України № 425-VII «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини». Законом визначаються правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, заходи контролю та нагляду за такою діяльністю і спрямовані на забезпечення справедливої конкуренції та належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, покращення основних показників стану здоров'я населення, збереження навколишнього природного середовища, раціонального використання ґрунтів, забезпечення раціонального використання та відтворення природних ресурсів, а також гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні.

Ще одним документом, що акцентує увагу на органічному секторі, є Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 806-р. В стратегії серед пріоритетних напрямів досягнення стратегічних цілей вказано і забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом сприяння розвитку органічного землеробства, насамперед, в особистих селянських і середніх господарствах.

Євроінтеграційні наміри України спонукають її не тільки до прийняття серйозних нововведень щодо стандартів агровиробництва органічної продукції у рамках правил і норм, що діють у ЄС та СОТ, але й до обов'язкового їх виконання. Адже система сертифікації органічного агровиробництва країн ЄС являє собою процес контролю за виробництвом сільськогосподарської продукції. Екологічний сертифікат вважається своєрідною перепусткою на ринок агропродовольчої продукції органічного походження. Обов'язковою умовою системи сертифікації, яка проводиться державними або приватними організаціями, є наявність екологічного маркування на кожному продукті, який було одержано шляхом органічного агровиробництва. Для досягнення цієї мети діють стандарти, що містять вимоги до якості та безпечності продукції, методів випробувань, правила маркування, пакування і транспортування, порядок розробки інформації для споживачів, необхідної для оцінки і вибору ними товару.

Враховуючи наявність великих площ родючих і екологічно чистих ґрунтів – в умовах зростання попиту на органічну продукцію в Європейському Союзі та інших країнах світу – Україна має перспективи розвитку експортного потенціалу, посилення економічних зв'язків за одночасного використання технологій, що сприяють збереженню і відновленню якісних характеристик ґрунтів, покращенню економічного, соціального та екологічного стану країни.

Відомості про авторів:

БОЄНКО ІРИНА АНАТОЛІЇВНА – студентка факультету менеджменту організацій, магістр спеціальності «Менеджмент природоохоронної діяльності» Миколаївського національного аграрного університету.

Наукові інтереси – органічне виробництво.

Телефон – 0634151551

E-mail – boenko-irina@rambler.ru